

YEREL DEMOKRASİ BAĞLAMINDA KENT KONSEYLERİNİN İŞLEVİ: BAYRAMPAŞA VE KADIKÖY KENT KONSEYİ ÖRNEĞİ

Hülya KÜÇÜK

Hülya KÜÇÜK: İstanbul Üniversitesi, Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yerel Yönetimler, Kent ve Çevre Çalışmaları Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, 0545 664 48 68, hulya_364@hotmail.com.

Özet

Hızlı kentleşme, kaynakların bilinçsizce tüketilmesi ve çevrenin geri dönüşü olmayan tahribata uğramaya başlaması sonucunda 1992 yılında Birleşmiş Milletler Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı gerçekleştirilmiş, gelecek nesiller için sürdürülebilir kalkınma kavramının önemi ortaya konulmuştur. Gelecek nesiller için sürdürülebilir kalkınma programları hazırlanarak kentlerde uygulanması amacıyla Gündem 21 Eylem Planı hazırlanmış ve sonrasında ise bu planı uygulamaya geçirmek için Kent Konseyleri oluşturulmuştur. Türkiye’de 1997 yılında Yerel Gündem 21 Eylem Planı ve Kent Konseyleri uygulamaya geçirilmiştir.

Kent konseylerinde vatandaşların isteklerinin ön planda olması ve hizmet sunumunda vatandaşın taleplerinin dikkate alınması, yerel demokrasinin hayata geçirilmesinde büyük önem taşımaktadır. Bunun nedeni, halk yaşadığı yerdeki sorunlara karşı daha fazla duyarlı olacak ve sorunların giderilmesi aşamasında katılımcı olarak bu durumu içselleştirmesiyle birlikte yerel demokrasinin güçlenmesine olanak sağlayabilecektir.

Bu çalışmada, demokrasi ve yerel demokrasi kavramları ve bu kavramlarla katılımcılık arasındaki ilişki incelenecek, yerel demokrasiyi uygulamaya geçirebilecek mekanizma olarak Kent konseylerinin oluşumu süreci ve Türkiye’de uygulamaya geçirildiği yasal süreç irdelenecektir.

Örnek alan olarak; İstanbul kentinin iki önemli ilçesi Bayrampaşa ve Kadıköy kent konseyleri seçilmiştir. Çalışmanın temel amacı, yerel demokrasiyi hayata geçirebilecek bir platform olarak ortaya çıkan Kent Konseylerini Bayrampaşa ve Kadıköy ilçeleri örneğinde ele almak, Kent konseylerinin aldığı kararlarda belediye ile olan etkileşimi, çalışma gruplarının yapısı ve çalışma gruplarına olan katılım incelenerek Kent konseylerinin yerel demokrasiye yaptığı katkıyı, yerel demokrasiyi ne kadar güçlendirdiğini, Bayrampaşa Kent Konseyi ve Kadıköy Kent Konseyi çerçevesinde değerlendirmede bulunulacaktır. Kent konseyleri üzerine yapılan bu çalışmayla yerel demokrasi ve halkın katılımıyla ilgili somut veriler ortaya konularak kamu yönetimi literatürüne katkıda bulunulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Demokrasi, Katılım, Kent Konseyi, Bayrampaşa Kent Konseyi, Kadıköy Kent Konseyi

THE FUNCTIONALITY OF THE CITY COUNCIL IN THE CONTEXT OF LOCAL DEMOCRACY: BAYRAMPAŞA AND KADIKÖY CITY COUNCIL SAMPLE

ABSTRACT

As a result of rapid urbanization, the consumption of the resources unconsciously and irreversible destruction that the environment undergoes, in 1992 the United Nations Rio Environment and Development Conference was held and the significance of the concept of sustainable development for future generations was stressed. With the purpose of preparing sustainable development programs for future generations to be applied in cities, Agenda 21 Action Plan was prepared and afterwards the City Councils were created so as to implement this plan. In 1997 Local Agenda 21 Action Plan and the City Councils were implemented in Turkey.

Giving priority to the wishes of the citizens in the city councils and taking the demands of the citizens into account in the provision of services have a paramount importance in the implementation of local democracy. The reason is that people will become more sensitive to the problems where they live and by internalizing the situation in the process of eliminating the problems people will contribute to the development of local democracy.

In this study, while the concepts of democracy and local democracy, and the relationship between these concepts are examined, the formation process of the City Councils as a mechanism to put local democracy into practice and the legal process in which they are put into practice in Turkey are discussed.

As a sample area, the two major districts of the city of Istanbul, Kadıköy and Bayrampaşa city councils are elected. The main aim of the study is to evaluate city councils which emerge as a platform to realize local democracy in the sample of Bayrampaşa and Kadıköy districts, and the interaction between city councils and municipality for the decisions they make. By examining the structure of working groups and the rate of participation in these groups, the contribution that city councils make to local democracy, and how much they strengthen local democracy in the context of Bayrampaşa City Council and Kadıköy City Council will be assessed. With this study conducted on city councils, it is aimed at contributing to the subject area public management by providing concrete data on the local democracy and public participation.

Key Words: Local Democracy, Participation, City Council, Bayrampaşa City Council Kadıköy City Council

1.GİRİŞ

Küreselleşme sürecinde devletin yapısal ve işlevsel anlamda dönüşüme uğramasıyla, vatandaşın yönetime olan bakış açısında da değişimler yaşanmıştır. Ulus-devletin dönüşmesi ile vatandaşın hizmet beklentisi de farklılaşmış, halka en yakın birimlerin hizmet vermesinin daha etkin ve verimli olacağı düşüncesiyle yerel yönetimler ön plana çıkmıştır (Alptürker ve Şen, 2013: 333). Merkezi yönetimin değişen dünya şartlarında görevlerini daha etkin, verimli ve hızlı şekilde yerine getirebilmelerinde tek başına yeterli olamayacağı, yerel yönetimlerin de bu dönüşümün içinde bulunmasının gerekliliği düşüncesi ileri sürülmüştür. Çünkü yerel yönetimler demokrasiyi yerel düzeyde hayata geçirebilecek en önemli birimlerden biri olarak görülmektedir. Demokrasinin yerel düzeyde hayata geçirilmesinde, yerel yönetimlere olduğu kadar diğer katılım mekanizmalarına da ihtiyaç vardır (Alodalı ve Usta, 2013: 325). Bu ihtiyaçtan dolayı 1992 yılında Birleşmiş Milletler Rio 'yeryüzü zirvesi' ile başlayan Gündem 21 başlıklı eylem planında her ülke kendi Yerel Gündem 21'ni oluşturmaya başlaması sonucunda kent konseylerinin temelleri atılmıştır. Kent konseyleri ortaklık modeli, katılımcılık, demokrasi, yönetim özellikleriyle, yerel demokrasiyi güçlendirme aracı olarak görülmektedir. Kent konseyleri, yönetim özelliklerine sahip mekanizmalarıyla yerel yönetimleri, halkı ve sivil toplum örgütlerini bir araya getirip ortak bir yönetim modeli oluşturarak, bu platform ile yerelde halkın yönetime daha fazla katılımı sağlanarak yerel demokrasinin hayata geçirilmesi amaçlanmıştır. (Kestellioğlu, 2011: 122). Kent konseyleri, katılımcı, şeffaf ve hesap verilebilen, demokratik denetime açık ilkeleri içinde barındıran bir yönetim şeklinin temellerini oluşturmaktadır. Bu ilkelerin yanında yönetim, katılım gibi kavramların yerel düzeyde uygulanmasında kent konseyleri önemli bir adım olmuştur.

Bu çalışmada kent konseylerinin yerel demokrasiyi gerçekleştirmede ve geliştirmedeki etkisi ve olumlu yönleri ele alınacaktır. Kavramsal bir çerçeve çizilip yerel demokrasi tanımından bahsedilecek, katılımın yerel demokrasiyi gerçekleştirmede ne kadar etkili olduğu açıklanacaktır. Kent Konseyleri'nin temelinin oluşturduğu Rio Zirvesi, Gündem 21 ve Yerel Gündem 21, yerel demokrasiyi oluşturma çerçevesinde ele alınacaktır. 5393 sayılı Belediye Kanunu ile yasalarımıza giren Kent Konseyleri'nin oluşumu, görevleri ve yerel demokrasi üzerindeki etkisinden bahsedilecektir. Son bölümde ise; Bayrampaşa Kent Konseyi ve Kadıköy Kent Konseyi ile yapılan mülakat sonucunda kent konseylerinin yerel demokrasiyi hayata geçirebilmedeki etkisi incelenecek ve bu kent konseylerinde yerel demokrasi adına yapılan çalışmalar hakkında bilgi verilecektir.

2.Yerel Demokrasi ve Katılım

Demokrasi, klasik tanımıyla halkın kendi kendini yönetmesine olanak veren bir yönetim biçimidir. Demokrasinin üstün iktidarın halkta bulunduğu veya halk tarafından doğrudan ya da özgür bir seçim sistemi içinde seçilmiş temsilcileri aracılığı ile kullandığı halk tarafından yönetim olarak tanımlanmasında da halk (demos) vurgusunun merkezi bir yer işgal etmesi önem kazanmaktadır (Dursun, 2006: 161). Bu sistemde tüm yurttaşlar, kendilerine uygulanan kuralların, kendilerince alınması ve yaptırıma bağlanması için hem haklara hem de ödevlere sahiptir. İdeal bir demokratik sistemde, halkın isteklerini karşılayan, halkın tercihleri doğrultusunda oluşan bir yönetim vardır (Çukurçayır, 2012: 23). En iyi demokrasi yerel düzeyde var edilebilir. Bu nedenle yerel demokrasi, demokrasiyi var edebilmenin en iyi yoludur. Yerel demokrasinin var olabilmesi için, yerel düzeyde demokrasi kültürünün yaşatılması büyük önem taşımaktadır. Halkın yaşadığı yerdeki sorunlara duyarlı olması ve sorunların giderilmesi aşamasında katılımcı olması ve bu durumu içselleştirmesiyle yerel demokrasi güçlenebilecektir. Kamuoyu ve sivil toplumun katkısıyla halkın yerel düzeyde karar alması yerel demokrasi bilincini artırmakta ve demokrasinin gelişmesi noktasında büyük önem taşımaktadır (Alodalı ve Usta, 2013: 326). Yerelin demokrasi üzerindeki etkisine J.S.Mill, yalnızca yerel nitelikli olan işlerin yerel halk tarafından yerine getirilmesinin doğal olduğunu ifade etmiştir. A. de Tocqueville de, yerel yönetimleri siyasal eğitim aracı olarak görmüş ve demokrasinin temel ögesi saymıştır. Merkeziyetçi yönetimlerin statükocu olduğunu, toplumu ilerletme yeteneklerinin olmadığını ve bir çeşit uyuşukluk hali olduğunu belirterek, yerel yönetimlerin neden daha etkin ve gelişmeci bir yönetim türü olduğu sorusunu şöyle yanıtlamıştır: “Halk, yerel yönetimlere özerk olduğu için ve yerel yönetimlerin yönetimine katıldığı için ilgi duyar. Geleceğini onda görür ve yerel alanda geçen bütün olaylarla ilgilenir. Küçük alanlarda halk, özgürlüğü nasıl kullanacağını öğrenir ve bu da daha büyük alandaki özgürlüklerin kullanımı için bir temel oluşturur. Bu yüzden yerel özerkliklerin özendirilmesinden korkulmamalıdır.”(Çukurçayır, 2012: 94). Çünkü aşırı merkeziyetçi, hiyerarşik, gizliliği esas alan, topluma duyarlı olmayan, aşırı kuralcı esaslara dayalı çalışan kamu yönetimi, katılıma imkân vermeyen doğasıyla, yönetilenleri karar verme mekanizmasının dışında tutmakta ve yerel demokrasinin gelişmesine engel olmaktadır. Bu durum demokratik yönetime aykırılık oluşturmaktadır. Demokratik yönetimlerde egemenlik halka dayandırıldığına göre, olasıher türlü yöntemle halkın düşüncelerinin öğrenilmesi ve değerlendirilmesi anayasal bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte, doğrudan demokrasinin günümüz şartlarında hayata geçirilmesi pek mümkün değildir ancak,

temsili demokrasi de halkın yönetilmesi açısından yetersiz kalmaktadır. Çünkü temsili demokraside, sosyal ve ekonomik eşitsizlikler siyaseti şekillendirmektedir. Eşitsizlikleri ortadan kaldırmak ve sadece bir kesimin temsili yerine halkın tamamının, katılım mekanizmalarıyla yönetime katılması burada önem kazanmaktadır (Demirci, 2010: 23). Bu noktada iki demokrasinin yerini katılımcı demokrasi olarak ve bu demokrasi türleri arasındaki denge katılımcı demokrasi tarafından sağlanmaya çalışılmaktadır (Kaypak, 2012: 134). Böylece halkın kendisine yakın olan, yerelinde olup biten problemin çözümüne katılma, karar mekanizmalarında söz sahibi olma durumu yerel yönetim ve halkı yakınlaştırmakta böylece yerel demokrasi, genel ve yerel seçim zamanları dışında da katılımın açık olmasıyla aktif hale gelebilmektedir. Halkın katılımı arttıkça yerelden başlayan bir demokrasi bilinci gelişebilmektedir. Bu nedenle yerel demokrasinin gerçekleşebilmesinde katılım mekanizmalarının varlığı çok önemli bir yere sahiptir (Alptürker ve Şen, 2013: 335). Katılım, toplum üyesi kişilerin siyasal sistem karşısında, durumlarını, tutumlarını, davranışlarını belirleyen bir kavramdır. Bu durumu sadece seçimlerde oy kullanmak olarak görmek doğru değildir. Katılma, basit bir meraktan, yoğun bir eyleme kadar uzanan geniş bir faaliyet alanını kapsar (Önder, 2013: 314). Katılım aynı zamanda kentimizle ilgili karar verilmesi gereken durumlarda kent hakkımızı en güzel şekilde kullanabilmemizi sağlar. Yaşadığımız kent ile ilgili sorunlara duyarlı davranarak, sorunların çözümüne katılarak kentimizi istediğimiz gibi şekillendirebiliriz. Çünkü yaşadığımız yerin sorunlarını en iyi bizler bilebilir ve yine sorunların nasıl çözüleceğine dair çözüm yollarını bizler belirleyebiliriz. David Harvey'in kent hakkı üzerine söylediği gibi "Kent hakkı kent kaynaklarına ulaşma bireysel özgürlüğünden çok öte bir şeydir: Kenti değiştirerek kendimizi değiştirme hakkıdır. Ayrıca bireyselden çok ortak bir haktır çünkü bu dönüşüm kaçınılmaz olarak kentleşme süreçlerini yeniden şekillendirmek üzere ortaklaşa bir gücün kullanımına dayanır. Kentlerimizi ve kendimizi yapma ve yeniden yapma özgürlüğünün en değerli ama aynı zamanda en çok ilgisiz kalınmış insan haklarımızdan biri olduğunu ileri sürmek isterim." (Harvey, 2013: 44). Harvey'in kent hakkı üzerine söylediği gibi kentimizi değiştirebilmemiz, sorunların çözümüne katılabilmemiz için Kent Konseyi platformu biçilmiş bir kaftan gibidir.

Kamu yönetimi disiplini içinde ise katılım, hizmetlerin kalitesi ve gereksinimlerine ilişki talepleri karşılamanın yanında, temsili demokrasiden doğan eksiklikleri gideren ve çoğulcu bir içerik sağlayan vatandaş katılımını da içermektedir. Bu geniş faaliyet alanında yerel yönetimler; insanın kendini özgür hissetmesinde, demokrasinin yaşanabilmesinde ve

insanların demokratikleşmesini sağlamada önem teşkil eden kuruluşlardır (Kaypak, 2012: 176).

Çağımızın yönetsel gerçekleri ve işleyiş biçimleri açısından bakıldığında, yerel yönetimler ile demokrasi, özerklik ve katılım kavramlarının birbirini tamamlamakta olduğu görülmektedir. Yerel düzeyde demokrasinin gerçekleşebilmesi için; yerel özerkliğin sağlanması, yerel halkın yönetim kararlarına etkin biçimde katılması, gerek karar alma sürecini, gerekse kararların uygulanmasına yönelik denetimin yerel halkın katılımı ile gerçekleştirilmesi gerektiği savunulmaktadır. Yerel yönetimler, siyasal olgunluğun gelişmesi, demokratik anlayışın benimsenmesi ve ülke barışına katkı sağlanması yönünden çok önemli kuruluşlardır (Çevikbaş, 1995: 76).

Demokratik yönetimlerde olması gereken, her türlü eylemin beraberce, ortak düzenlenmesi ve bireyin siyasal topluma katılımı, merkezi yönetimin ve halkın faydasıdır. Bu katılım yerel yönetimler aracılığıyla gerçekleşebilmekte ve halkın sesini merkezi yönetime duyurma işlevini yine ‘‘demokrasinin beşiği’’ olan yerel yönetimler üstlenmektedir. Böylece yerel yönetimler katılım mekanizmalarıyla, halk arasındaki kopukluğun oluşmasına da engel olabilmektedirler. Alınan kararlar halk katılımı ile gerçekleşmediği sürece, halkın merkezi yönetim karşısındaki güçsüzlüğü devam edecek ve alınan bu kararlarda kamuoyu denetimi eksik kalacak, toplumun ihtiyaçlarına ve taleplerine yönelik olmayacaktır.

Halkı doğrudan ilgilendiren, sorunların tartışılıp karara bağlandığı, yerel gündemin belirlendiği, yerel ölçekli mekanizmaların varlığı ile yerel demokrasi daha da güçlenecektir. Bu bağlamda yerel düzeyde katılım mekanizmalarından biri olan kent konseylerinin önemi ortaya çıkmaktadır (Alodalı ve Usta, 2013: 327).

3. Kent Konseylerinin Ortaya Çıkışı ve Gelişmesi

1992 yılında Brezilya'nın Rio de Janerio kentinde Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (Rio Zirvesi) düzenlenmiş, Zirve'de 'Rio Bildirgesi' ve 'Gündem 21'eylem planı adı altında iki belge ortaya çıkmıştır (Göymen, 2010: 202). Gündem 21 belgesinde, yaşanan sorunlardan kurtulmanın yolu olarak küresel ortaklık kavramı ortaya atılmış, ayrıca Gündem 21'in başarıya ulaşabilmesi için esas sorumluluk merkezi yönetimlerde olmakla birlikte, halkın hükümet dışı kuruluşların ve diğer kesimlerin sürece etkin olarak katılımının sağlanması üzerinde durulmuştur. Bu nedenle de Gündem 21 eylem planını sürdürülebilir kalkınma kavramını hayata geçirmeye yönelik küresel uzlaşmanın ve

politik taahhütlerin en üst düzeyde ifadesini bulduğu bir belge olarak kabul edilmektedir (Lamba, 2012: 497).

Hükümetlerin temel aktör olarak yer aldığı Gündem 21’de çok aktörlülük ve küresel ortaklık gibi kavramlar görülmektedir. Ayrıca gönüllü kuruluşlar, sivil toplum ve halkla birlikteliğe önem verilmiştir. Gündem 21’in hedeflerinden biri, “Dünyamızı 21. yüzyılın tehditlerine karşı korumaktır ”(Erkul ve diğerleri, 2013: 86). Gündem 21 başlıklı Eylem Planı uluslararası, ulusal ve yerel olarak çok detaylı bir şekilde ele alınmış, yerel yönetimlere çok büyük önem ve görevler verilerek “Yerel Gündem 21” kavramı geliştirilmiştir (Baykal, 2010: 217). Yerel Gündem 21, yerel düzeyde kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi, geleceğe ilişkin olarak çevre ve yaşam kalitesinin artırılmasını hedefleyen bir eylem planıdır (Eroğlu, 2010: 45). Yerel Gündem 21, sürdürülebilir kalkınmanın yaşama geçirilmesini sağlayacak bir mekanizma ve başlıca toplu girişim projesidir. Yerel Gündem 21, özellikle yerel ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik olarak çeşitli katılımcı mekanizmaları içeren ve yerel ortaklıklara dayalı “yönetişim” anlayışının hayata geçirilmesini gerekli kılmaktadır. “Katılımcılık, şeffaflık, hesap verebilirlik gibi ilkelere dayandığı söylenen yönetişim demokratik bir yönetim anlayışı olma iddiasındadır.”Çok aktörlü ve toplumsal ortaklıklara dayanan yönetişim modeli, tüm halkın da yönetimin içinde olduğu bir katılım mekanizmasını öngörür (Doğan,2008-2009: 95). Kent konseyleri bu katılım mekanizmalarından biridir. Kent konseyleri Yerel Gündem 21 ile ortaya çıkmaya başlamıştır. Yerel Gündem 21 ile tüm kesimlerin karar alma ve uygulama süreçlerine katıldığı yeni bir yerel yönetişim modelinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Kent konseyleri, halkın kenti ile ilgili sorunların çözümüne katıldığı, kentine sahip çıktığı, kentini gönülünce şekillendirebildiği ve kenti yaşanabilir kılarak, kentleri sürdürülebilir geleceğe taşıyan bir ortaklık modeli olarak tanımlanmaktadır (Alodalı ve Usta, 2013: 327). Kentte yaşayan insanların gönüllülük ilkesi doğrultusunda, kent yönetiminde söz hakkına sahip olabilmesi ve yerel demokrasinin hayata geçirilmesi için kent konseyleri adıyla yerel grupların oluşturduğu çalışma grupları, kozalar, kadın ve gençlik meclisleri ile yaşlılar ve engelliler platformları ortaya çıkmıştır (Lamba, 2012: 499). Bu doğrultuda, Kent Konseyleri aracılığıyla kentle ilgili ortaya çıkan sorunlara çözüm üretilmeye çalışılmakta ve kentin daha iyi yönetilmesi için proje çalışmaları yapılmaktadır.

4. Türkiye’de Kent Konseyleri

Türkiye’de Kent konseyleri ilk olarak 1996 yılında Yerel Gündem 21 ya da kent meclisi, kent senatosu, kent parlamentosu, kent kurultayı veya benzeri isimlendirmeler ile oluşturulmuştur (Özdemir, 2011: 38). Kent konseylerinin yaygınlaşması ile yasal dayanağa

ihtiyaç duyulmuştur. Böylece Türkiye’de Yerel Gündem 21’ler kapsamında oluşturulan kent konseyleri, 2005 yılında 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun kabul edilmesiyle birlikte yasal temele kavuşturulmuş ve belediyeler açısından kurulması zorunlu hale getirilmiştir. Genel ve yerel seçim zamanlarının dışında yurttaşı siyasetle ilişkilendiren mekanizmaların eksikliği Türkiye’de önemli bir sorundur. Bu sorunun çözümüne ilişkin olarak Kent Konseylerine hukuki dayanak kazandırılmıştır. Bu anlamda, Kent Konseyleri ile ilgili ilk yasa 2005 yılında yürürlüğe girmiş ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ile belediyelere Kent konseylerinin oluşturulması konusunda yetki verilmiştir (Çukurçayır, 2007: 383).

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76. maddesinde ‘Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehricilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır’ ifadeleri yer almaktadır. Kent konseylerine sendikaların, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşların, üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, noterlerin, kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, mahalle muhtarlarının temsilcileri ve diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseylerinin faaliyetlerini daha etkili yürütebilmesine yardım eder. Kent Konseylerinin oluşumu, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nda öngörülen ‘yurttaşların oluşturduğu’ meclislere uygun bir durumdur. Bu bakımdan bu ve benzeri düzenlemeler Avrupa öngörülerine uyum bakımından da ayrı bir anlam taşımaktadır (Çukurçayır, 2007: 383). Yerel Gündem 21’in özünde yer alan ‘yönetişim’ anlayışının gelişmesi sonucunda dernekler, vakıflar, meslek odaları, sendikalar, özel sektör kuruluşları, akademik kuruluşlar, basın-yayın kuruluşları, yurttaş girişimleri gibi geniş bir alana yayılan sivil toplum kuruluşları ile yerel yönetimler arasında yeni bir ilişki biçimi kurulması durumu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle de yönetişim anlayışının uygulamaya geçirilmesinde en etkili mekanizma kent konseyleridir.

5. Kent Konseylerinin Oluşumu

Kent Konseyi ve benzeri katılım platformları, Konsey’in merkezi yönetim, yerel yönetim ve sivil toplum üçgeninde yapılandırılması gereği konusunda sağlam ipuçları vermektedir. Kent Konsey’lerinin ortaklık yapısı belirlenirken, belirli kişilerin ‘doğal üyeler’ olarak doğrudan katıldığı görülmektedir (Emrealp, 2005: 67). 2006 yılında çıkarılan Kent Konseyi Yönetmeliği’nin 8. maddesinde göre kent konseyinin oluşumu şu şekildedir:

Kent Konseyleri’nin ortaklık yapısı, kentin örgütlü kesimleriyle sınırlı kalmayarak, başta çalışma grupları, kadın ve gençlik meclisleri ve özel ilgi grupları olmak üzere, tüzel

kişiliği bulunmayan, ancak Yerel Gündem 21 süreçleri kapsamında yaşamsal bir işlev gören katılımcı platformların temsilcilerini de kapsamaktadır. Kent Konseyleri kurumsal üyelik temelinde yapılanmış ve doğal üyeler dışında, bireysel üyeliğe kapalı olarak düzenlenmiştir. Kent Konseyi'nin ortakları arasında yer alan kuruluşları temsil etmek üzere Konsey'e katılan üyeler, kendisinden başkasını temsil etmeyen bir bireysel katılımcıyla aynı oy ve söz hakkına sahip olmaya sıcak bakmamaktadır. Örgütlü temsilin zayıf olduğu kentlerdeki Kent Konseyleri, kurumsal temsil ile birlikte bireysel üyeliğe de açık olmakla birlikte, daha büyük ölçekli kentlerde kurumsal katılım ön plana çıkmakta ve bireysel katılım, çalışma gruplarına yönlendirilmektedir (Emrealp, 2005: 68).

Kent Konseyi Yönetmeliği'nin 6.maddesinde kent konseyinin görevleri şu şekilde sıralanmıştır:

- Yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşerilik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak,
- Sürdürülebilir gelişme sorunlarının çözümüne yönelik uzun dönemli bir planın hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak,
- Kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturmasına katkıda bulunmak,
- Yerellik ilkesi çerçevesinde katılımcılığı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek,
- Kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek,
- Kent kaynaklarının etkili, verimli ve adil kullanımına katkıda bulunmak,
- Sürdürülebilir kalkınma anlayışına dayalı kentin yaşam kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları desteklemek,
- Sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunmak,
- Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak,
- Kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına katkıda bulunmak,
- Kent konseyinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere ilgili belediyeye gönderilmesini sağlamaktır.

5393 sayılı Belediye Kanunu ve Kent Konseyi Yönetmeliği'nde kent konseylerinin görevlerinin yasal çerçevesi çizilmektedir. Bu görevler çerçevesinde kent konseyleri, belirtilen hedefler doğrultusunda, halkın yönetime katılımını sağlayacak mekanizmaları geliştiren ve halkın kendi sorunlarına sahip çıkmasını özendiren, yönetim eksenli katılımcı demokrasiyi esas alan ve sivil toplumu önceleyen bir oluşumdur (Kuluçlu,2011: 185). Bunun yanında üzerinde durulması gereken önemli bir konu da verilen bu görevlerin yerine getirilmesi açısından zorunlu mekanizmaların kurulmasıdır (Kutlu vd., 2015: 518).

Kent Konseyi Yönetmeliği'ne göre; kent konseyleri belediye teşkilatının olduğu yerlerde, yerel seçim sonuçlarını izleyen 3 ay içinde belediye başkanının çağrısı ile kurulur. Kent Konseyi üyeleri, mahallin en büyük mülki idare amiri veya temsilcisi, belediyenin içinde bulunduğu seçim bölgesi veya bölgelerinin milletvekilleri, belediye başkanı veya temsilcisi, sayısı onu geçmemek üzere illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, meclis üye tam sayısının yüzde 30'unu geçmemek üzere, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından seçeceği temsilcileri, meclis üye tam sayısının yüzde 30'unu geçmemek üzere, il genel meclisinin kendi üyeleri arasından seçeceği temsilcileri, belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan muhtarların, kendi aralarından seçecekleri en fazla 10 temsilci, beldede teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcileri, varsa üniversiteden bir temsilci, birden fazla olması durumunda her birine temsilen bir üye, kamu Kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sendikalar, noterler, baro, kooperatifler, birlikler, konuyla ilgili dernek ve vakıf temsilcileri, kent konseyince kurulan meclis ve çalışma gruplarının birer temsilcilerinden oluşur (Yiğit, 2008: 48-50).

Kent Konseyi Yönetmeliği'nin 12.maddesine göre, kent konseyleri görev alanına giren konularda meclis ve çalışma grupları oluşturabileceklerdir. Oluşturulan bu meclislerin ve çalışma gruplarının çalışma usul ve esasları genel kurulca belirleneceği ve meclislerde ve çalışma gruplarında oluşturulan görüşlerin, kent konseyi genel kurulunda görüşülerek kabul edildikten sonra değerlendirilmek üzere ilgili belediye meclisine sunulacağı belirtilmiştir.

Kent Konseyleri'nin aldığı kararlarının yaptırımını konusuna gelince bu durum, oldukça tartışmalı bir konudur. Kent Konseyi'nde alınan kararlar belediye meclisinin gündemine alınmaktadır. Alınan kararların belediye meclisinde ne kadar dikkate alınıp uygulamaya geçirilmekte olduğu yerel demokrasinin hayata geçirilmesi bağlamında oldukça önemlidir. Belediye Kanunu'nda kent konseylerince alınan kararların durumu 'görüş' olarak ifade edilmekte ve söz konusu husus Kent Konseyi Yönetmeliği'nde de tekrar edilmektedir.

Kent konseyini düzenleyen hukuki metinlerde kent konseyleri tarafından oluşturulan görüşlerin belediye meclislerinde değerlendirileceği belirtilmiş, bu ifadeyle görüşlerin kararları bağlayıcı nitelik taşımadığı hususunun yanında, kent konseylerine belediye meclislerinde görüşlerin değerlendirilip değerlendirilmediğini denetleme imkânı da tanınmamıştır. Belediye meclisinin görevleri arasında kent konseylerinin görüşlerini değerlendirmeye dair bir ibare de bulunmadığından, bunu gerçekleştirmedikleri durumda herhangi bir sonuç da doğurmamaktadır. Bu durumda kent konseylerinin çalışmaları demokratik halk katılımı için bir sonuç doğurmamaktadır.

Yönetimde gerçek anlamda katılımdan söz edebilmek için, biçimsel katılma olanaklarının var olması, yurttaşların bu olanakları etkin bir biçimde kullanması bu iki özelliğin yanı sıra katılmanın kamu siyaseti üzerinde etkin olması gerekmektedir. Fakat kent konseylerinin aldığı kararların görüş olarak değerlendirilmesi ve belediye meclislerinin bu kararları uygulayıp uygulamadığına karşın hiçbir denetimin ve yaptırımın olmaması karşısında kent konseyleri, demokratik katılım ve yerel kararların alınmasındaki etkinliği sağlamada yetersiz kalmaktadır (Kuluçlu, 2011: 187).

6. Bayrampaşa Kent Konseyi Örneği

Bayrampaşa tarihi bakımından çok eskilere dayanmaktadır. Kökeni Sağmalcılar köyüne dayanan Bayrampaşa'ya Bulgaristan ve Yugoslavya'dan gelen göçün artması ile köyün nüfusunda artış meydana gelmiş ve 1960 yılında belediye olmuştur. Marmara Bölgesi'nde ve İstanbul'da yer alan Bayrampaşa, Eyüp ilçesinden ayrılarak ilçe statüsü kazanmıştır (Büyük Larousse, 1986: 1428).

Bayrampaşa'da Kent konseyi platformu kurulmadan önce Bayrampaşa Belediyesi'nde dönemin belediye başkanı tarafından "Sivil İnisiyatif" adlı bir katılım mekanizması kurulmuş ancak etkili çalışmalar yapılamamıştır. 5393 sayılı Belediye Kanununun 76. Maddesine dayanılarak çıkarılan Kent Konseyi Yönetmeliği uyarınca Bayrampaşa Kent Konseyi 2005 yılında kurulmuştur.

Bayrampaşa Kent Konseyi'nin amacı, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesini, kentin hak ve hukukunun korunmasını sağlayarak, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım yönetişim ve yerinden yönetim ilkelerini konseyin oluşumunu, yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışarak kenti kentlilerle birlikte yönetmektir.

Bayrampaşa Kent Konseyi Genel Sekreteri ile yapılan mülakat ve araştırmalar sonucunda şu bilgiler elde edilmiştir: Kent konseyinin organları, Kent konseyi başkanı, genel kurul, yürütme kurulu, meclisler ve çalışma gruplarıdır. 2013 yılında Bayrampaşa Kent Konseyi başkanı Doğan Bakırcı'nın görevden ayrılmasıyla yerine Mehmet Berker seçilmiştir. Yönetmelikte gerçekleştirilen düzenleme ile 27 Ocak 2015 tarihinde yapılan genel kurul toplantısında kent konseyi başkanı olarak, İstanbul Toplantı ve Düğün Salonu İşletmecileri Esnaf Odası'ndan Ümit Yaşar Demir seçilmiştir.

Bayrampaşa Kent Konseyi örgütlenme şeması; Başkan, Genel Kurul, Yürütme Kurulu ve Genel Sekreter'den oluşmaktadır. Meclisleri ise; Kadın Meclisi, Gençlik Meclisi ve Çocuk Meclisi şeklindedir. 2014 yılında kaldırılan Kadın Meclisi 2015 yılında tekrar kurulmuştur. Bayrampaşa Kent Konseyi'nde, çalışma grupları kurulmuş ancak katılım yetersiz olduğu için çalışma grupları kaldırılmıştır. Bayrampaşa Kent Konseyi, belediyenin kendilerine ayırdıkları belediye binasında faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Bayrampaşa Kent Konseyi yürütme kurulu; Başkan, Genel Sekreter, İlçe Emniyet Müdürlüğü'nden, siyasi partilerden, Bem-Bir-Sen Sendika temsilcisi, Kırçıovalılar Derneği,'nden, Bosna-Sancak Derneği'nden, Kaymakamlık Vakfı'ndan, sivil toplum kuruluşlarından, 11 muhtarın aralarından temsilci olarak seçtiği 2 muhtar, kamu kurum ve kuruluşlarından katılan üyelerden oluşmaktadır. Konsey tarafından başkan ve yürütme kurulu üyeleri seçilmiştir. Yürütme Kurulu 20 kişiden oluşmaktadır. Konsey yürütme kuruluna farklı kurum ve kuruluşlardan temsilciler seçilmiştir. Toplantılara sivil toplum örgütlerinden, devlet dairesinde çalışanlardan, kaymakam ve muhtarların araların belirlediği onları temsil eden muhtar adayları şeklinde katılımı gerçekleştirmektedirler.

Üniversite ve Kent Konseyi ilişkisi incelendiğinde, tavsiye edinme amaçlı olarak yüksek lisans öğrencisi olan Ersin Topçuoğlu'ndan yardım alınmakta ve akademik katkı edinmek amacıyla ilçe içinde bulunan Nişantaşı Üniversitesi'nden akademisyenler davet edilmektedir. Bayrampaşa Kent Konseyi'nde Kent Konseyi'ni tanıtmak amacıyla Ersin Topçuoğlu halka, sivil toplum örgütlerine, muhtarlara Kent Konseyi bilgilendirme toplantıları düzenleyerek destek olmakta iken, üniversitedeki akademisyenlerden olumlu dönüş alınamamıştır.

Kent Konseyleri'nin faaliyetlerini incelediğimizde, ilçede ciddi sorun olan madde bağımlıları ile ilgili sorunlar, ilçe halkının talepleri ve Kent Konseyi'nin toplantıda yaptığı görüşmeler üzerine madde bağımlıları ile ilgili çalışma yapılmasına karar verilmiştir. Bayrampaşa Kent Konseyi, Balıklı Rum Hastanesi ile anlaşma yaparak madde bağımlılarına

ücretsiz tedavi imkânı sağlamıştır. Tedavi olmak isteyenler kendilerinin ya da ailelerinin başvurmaları üzerine ücretsiz tedaviden faydalanabilmiştir. Proje hazırlanırken uzmanlardan yardım alınmıştır ve madde bağımlıları için uyarıcı olabileceği düşüncesiyle broşür basılmamıştır.

Bayrampaşa Kent konseyi, ilçe halkını yapılan kentsel dönüşüm projelerinin halkta endişe ve belirsizlik yaratması üzerine, bilgilendirme toplantıları yapılmış ve halk kentsel dönüşüm konusunda aydınlatılmıştır. Bayrampaşa Kent konseyi yaptığı toplantı da ilçe için önemli olan işsizlik sorununu gündeme getirmiş ve bununla ilgili çalışma yapma kararı almıştır. Bu sorunun çözümü için; İŞKUR- BATİAD- Hayır Çarşısı- KOSGEB aracılığıyla işsizliği azaltmak için konfeksiyonlar kurulmuş ve işsizlere eğitim verilmiştir. Eğitim verilen kişilere meslek edinme sertifikası verilmiş ve BATİAD tarafından bu kişiler istihdam edilmiştir. Böylece ilçenin işsizlik sorununa meslek edindirilerek ve istihdam edilerek çözüm bulunmuştur.

Bayrampaşa Kent konseyi gençlik meclisi, YGS'ye girecek öğrencilere motivasyon seminerleri düzenlemiş ve seminere uzman kişiler çağırılarak sınava girecek öğrencilere sınavla ilgili bilgiler verilmiştir ve bu seminere 600 kişi katılımında bulunmuştur. Gençlik meclisi öğrencilerin sorunları üzerine İmam Hatip Liseleri'nde bir anket çalışması yapmış ve anket sonucunda çıkan problemlere çözüm üretilmeye çalışılmıştır. Gençlik meclisi liselerarası basketbol turnuvası düzenlenmiştir. İlçede bulunan tüm gençler bu turnuvaya davet edilmiş ve öğrencilerin aktif spor faaliyetlerinde yer alması amaçlanmıştır. Bunun yanında Milli Eğitim ile ortak çalışma yapılarak, sınav motivasyonu ve kariyer planlama semineri düzenlenmiştir.

Bayrampaşa halkı için sorun oluşturan bir diğer problem de ilçenin yıkılacak dereceye gelmiş köprüleri, yolları ve evleridir. Ancak bu soruna, belediye meclisinin de gündeminde olan kentsel dönüşüm projesiyle çözüm üretilmiştir. Ancak buradaki soruna çözüm üretmek Kent Konseyinin yaptığı çalışmalarla olmamıştır. Sorunlar gündeme getirilmiş ancak belediye meclisinin zaten üzerinde çalıştığı bir projeye eklemeler yapılarak çözüm üretilmiştir.

Kent Konseylerinin web siteleri, görüşülmesi planlanan konuların halka duyurulması ve Kent Konseyi'nin öne sürdüğü faaliyetlerin hayata geçirilmesiyle elde edilen sonuçların tanıtımı açısından önem taşımaktadır. Ancak, Bayrampaşa Kent Konseyi'nin web sitesinden çok az bilgi alınabildiğini görüyoruz. Bu anlamda, Kent Konseyi tarafından internet sitesini geliştirmek için çalışmalar yapılmaktadır.

7. Kadıköy Kent Konseyi

Kadıköy'ün kuruluşu İstanbul'un kuruluşundan çok eski tarihlere dayanmaktadır. İstanbul Belediyesi'ne bağlı bir şube olan Kadıköy Belediyesi, 1984'te yapılan bir düzenlemeyle İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı bir ilçe belediyesi durumuna getirilmiştir. Kadıköy, İstanbul'un Anadolu Yakası'nda yer alır. Anadolu Yakası'nın güney batısında bulunan Kadıköy, batı ve güneyde Marmara Denizi, kuzeyde Üsküdar, doğuda Ataşehir ve Maltepe ilçeleriyle çevrilidir (Büyük Larousse, 1986: 6160).

Kadıköy'de Kent Konseyi platformu kurulmadan önce Kadıköy'de 1995 yılında kurulan Kadıköy Belediyesi Gönüllüleri, Kadıköylüler arasındaki birlik ve dayanışmayı artırmak, çevre bilincini geliştirmek ve koruyucu önlemler almak, çocuklara öncelikli olmak üzere Kadıköylülere hizmet vermek, sağlık, eğitim, spor alanlarında gönüllü evlerinde eğitsel çalışmalar yapmak, halkın istek, dilek, şikâyet vs. konuları belediye birimlerine iletmek için kurulmuştur. Belediye gönüllüleri halen aktif olarak çalışmaktadır. Ancak Kadıköy'de Kent Konseyi kurma çabaları ilk olarak 2004 yılında Korel Göymen önderliğinde başlamıştır. 5393 sayılı Belediye Kanununun 76. Maddesine dayanılarak çıkarılan Kent Konseyi Yönetmeliği uyarınca Kadıköy Kent Konseyi 2005 yılında kurulmuştur.

Kadıköy Kent Konseyi'nin amacı, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesini, kentin hak ve hukukunun korunmasını sağlayarak, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım yönetişim ve yerinden yönetim ilkelerini konseyin oluşumunu, yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışarak kenti kentlilerle birlikte yönetmektir.

Kadıköy Kent Konseyi Genel Sekreteri ile yapılan mülakat sonucunda şu bilgiler elde edilmiştir: 18.09.2014 tarihinde yapılan Genel kurul toplantısında oy çokluğu ile KADHEM temsilcisi F. Çiğdem Aydın Kadıköy Kent Konseyi Başkanı olarak seçilmiştir.

Kadıköy Kent konseyinin örgütlenme şeması; Başkan, Genel Kurul, Yürütme Kurulu, Genel Sekreter'den oluşmaktadır. Meclisleri ise; Kıdemli Yurttaşlar meclisi, Kadın meclisi, Gençlik meclisi Çocuk meclisi, Engelliler meclisi, LGBTİ meclisi ve Mahalle meclisi şeklindedir. Kadıköy Kent Konseyi çalışma grupları ise; Tarihi Kültürel Miras ve Kent Belleği Çalışma Grubu, Sosyal Hizmetler ve Kent Yoksulluğu Çalışma Grubu, Çevre ve Altyapı Çalışma Grubu, Tüketici Hakları Çalışma Grubu'ndan oluşmaktadır.

Kadıköy Kent konseyi yürütme kurulu; Başkan, Genel Sekreter, Körler Federasyonu'ndan, Görme Engelliler Derneği'nden, CHP Kadıköy İlçesinden, Hasanpaşa

Gönüllü Evi'nden, Rotary 2420 Klubü'nden, TMMOB ŞPO İstanbul'dan, Kadın Partisi'nden, Sahray-ı Cedid Muhtarlığı'ndan, TMMOB MO İstanbul'dan katılan üyelerden oluşmaktadır.

Kadıköy Kent Konseyi ve Üniversite ilişkisi incelendiğinde, tavsiye edinme amaçlı olarak Marmara Üniversitesi'nde akademisyenler davet edilmekte ve Kent Konseyi çalışmaları uzmanların görüşlerinden faydalanılarak yürütülmektedir.

Kent Konseyi Yönetmeliği'ne göre kendi iç düzenini oluşturmak amacıyla Kent Konseyi Yönetmeliği'nin 16.maddesine istinaden Kadıköy Kent Konseyi yönetmeliği hazırlanmıştır. Ancak hazırlanan yönergede yönetmeliğe aykırı durumlar dikkat çekmektedir. Bunları şu şekilde özetleyebiliriz; Kadıköy Kent Konseyi Çalışma Yönergesi'nde 18 Eylül'de yapılan değişiklikle tüm meclis başkanları Kent Konseyi Yürütme Kurulunun doğal üyesi sayılmıştır. Kent Konseylerinin en temel organları meclislerdir ve dezavantajlı kesimler dediğimiz Kadın, Çocuk, Gençlik, Engelliler, Kıdemliler, LGBTİ'ler Yerel Gündem 21 sürecinden bu yana en öncelikli kesimler olarak sayılmıştır. Bu kapsamda meclis başkanlarının yürütme kurulunda yer almaları Kent Konseyi ruhunun en temel olmazsa olmasıdır ve Kent Konseyleri meclisler ve çalışma grupları ile var olan bir yapıdır. Yatay örgütlenme, uzlaşılı kültürüne sahip olan Kent Konseyinde yürütme kurulu meclislerin üstünde, onlardan kopuk bir organ değildir ve yasa da böyle tanımlamayıp meclis başkanlarını yürütme kurulu üyesi olarak kabul etmiştir.

Ancak, 18 Şubat'ta yapılan değişiklikle meclis başkanlarının yürütme kurulundaki üyelikleri sonlandırılmıştır. Bu durumun hem yönetmeliğe hem de kent konseylerinin ruhuna aykırı bir durum olduğunu ve bu şekilde kent konseyinin yapısının siyasi parti yapısına benzetilmeye çalışılmıştır.

Kadıköy Kent Konseyi Yönergesi'ndeki bir diğer aykırılık ise, 5393 sayılı Belediye Kanununun 76.maddesine göre düzenlenen yönetmelikte; 'genel kurul, Belediye başkanının çağrısı ile toplanır'' yerine 18 Şubat'ta yapılan değişiklikle bu görev Kent Konseyi Başkanına verilmiştir.

Yönergede, genel kurul çalışmalarına şartlar ve kısıtlar getirerek yönetmeliğe aykırı adımlar atılmıştır. 15 Şubat'ta yapılan değişiklikle, 11. maddede tarif edilen Yürütme Kurulu görevleri genişletilmiştir. Bu genişletmeyle Kent Konseyindeki meclis ve çalışma gruplarındaki tüm karar süreçleri yürütme kuruluna bağlanmıştır. Kent Konseyleri yatay örgütlenmenin ve karar sürecinin ve yetkilerin meclislere dağıtıldığı bir yapıdır. Kent Konseylerinde meclis ve çalışma gruplarının aldığı kararlar Yürütme Kurulunda

sorgulanmazken şimdi Yürütme Kurulunun onayına ve yetkisine bağlanmıştır. Yapılan değişikliklerle üstte Yürütme Kurulunun altta meclis ve çalışma gruplarının olduğu dikey örgütlenme modeline geçiş yapılmıştır. Kent Konseyinin ve sivil toplum ruhuna aykırı bu modelle gönüllü yapıların çalışabilmesi zorlaştırılmıştır.

15 Şubatta yapılan değişikliklerle Kent Konseyi meclis ve çalışma gruplarının işleyişinde kısıtlar getirilmiş, Yönetmeliğin verdiği özgürlükler ve esneklikler yok edilmiştir. Kent Konseyleri Yönetmeliğinde meclis ve çalışma gruplarının tanım ve işleyişleri ilkesel düzeyde bırakılmıştır. Ki kendi özgün konularına göre esnek ve yaratıcı örgütlenme modelleri bulunabilmesin. Lakin yapılan bu değişikliklerle meclis ve çalışma grupları tek tip bir örgütlenme sürecine dayatılmıştır.

Özetle 15 Şubatta Kent Konseyi Genel Kurulunca yapılan değişiklikler, 5393 sayılı Belediye Kanununun 76. Maddesine göre hazırlanan Kent Konseyleri Yönetmeliğine aykırı olduğu gibi Kent Konseyi ve sivil toplum anlayışına da uygun değildir.

Kadıköy Kent konseyi faaliyetlerini incelediğimizde; öncelikle kadına şiddeti önleyici projeler üzerinde çalışmalar yaptığımızı görüyoruz. Kadın ve erkek eşitliği üzerinde duran Konsey, 01.08.2011 tarihinde yapılan Belediye Meclisi toplantısının gündemine aldığı teklif aynı gün 2011/112 sayılı kararı ile Belediye Meclisinde oy birliği kabul edilerek Kadıköy Kent konseyinde 'KEFEK' (Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu) kurulmuştur.

Kadıköy Kent konseyi, 2013- İç Güvenlik SGGP, Avrupa Komisyonu tarafından finanse edilip, İçişleri Bakanlığı tarafından Birleşmiş Milletler Kalkınma Programının teknik desteği ile yürütülen, sivil gözetim mekanizmalarının geliştirilmesi hedeflenen projenin ilk aşaması olan İç Güvenlik Sektörünün Sivil Gözetiminin Geliştirilmesi Projesi'nin, Yerel Güvenlik Planında 'kadına şiddet ve aile içi şiddet' konularında bilgi ve veri paylaşımında bulunulmuştur.

Kadın Meclisinin yaptığı bir diğer çalışma da tiyatro grubu kurarak kadınlara tiyatro yolu ile eğitim vermeyi amaçlamıştır. Tiyatroda Üstün Dökmen 'in "Acıklı Komedi" oyunu oynanmıştır. Oyunda kadınların problemleri dile getirilmiş ve kadınların sorunları üzerinde farkındalık yaratılmıştır. KA-DER Derneği desteğiyle de kadınlara okuma-yazma, dikiş-nakış eğitimi, hukuksal danışmanlık, sağlık konusunda bilgiler verilmiştir.

Kadıköy Kent Konseyi Kadın Meclisi,11 Ekim 2014 Dünya Kız Çocukları Günü'nde, Çocuk Hakları Bildirgesi'ne karşın, Dünya'da ve Türkiye'de, Erken Evlilikler ile ilgili acı haberlerden oluşan, Basın bülteni hazırlamıştır.

Kadıköy Kent Konseyi, günümüzde çok fazla karşımıza çıkan baz istasyonlarıyla ilgili bir çalışma yapmış ve yapılan çalışmalar sonucunda ise, Baz İstasyonu Komisyonu kurulmuştur. Kadıköy Kent Konseyi Kadıköy’de artan baz istasyonlarına karşı duyarsız kalmamış ve bu komisyonu kurarak halkın şikayet ve isteklerini dinlemiştir. Bu durum Kadıköy Belediye Meclisi’nin gündemine taşınmıştır. Öte yandan Kadıköy Kent Konseyi Çevre Altyapı Grubu üyesi tarafından baz istasyonlarıyla ilgili rapor hazırlanmış ve baz istasyonlarının zararları ile ilgili Kadıköy halkı bilgilendirilmiştir.. Kadıköy halkı baz istasyonlarıyla ilgili hukuksal mücadele başlatmış ve sonunda bu mücadelenin kazanan tarafı olmuştur.

Kadıköy Kent Konseyi Çocuk Meclisi çalışmalarını incelediğimizde, Kadıköy ilçesinde bulunan her okuldan bir çocuk temsilci seçilerek, çocukların sorunları dinlenmiş ve bu sorunlara çözüm üretilmeye çalışılmıştır. Özellikle çocuk tacizleri üzerine bir proje yürütülmüş ve bu projede çocuklar ve aileleri bilgilendirilmiştir. Proje, kukla eşliğinde gösteri düzenlenerek çocuklar taciz hakkında yaşlarına uygun şekilde bilgilendirilmiştir. Kukla gösterisi öncesi ve sonrası anketler yapılarak bilgilenme düzeyi ölçülmüş, aileler ve çocukların bu konuda bilinçlendiği sonucuna varılmıştır.

Çocuk Meclisi 21.01.2015 tarihinde, Toplumsal Cinsiyet Roller ve İletişim konulu bir etkinlik gerçekleştirmiş ve konuşmacı olarak Serap Ören’in katıldığı etkinlik sohbet havası içerisinde interaktif bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

24.01.2015 tarihinde ise; Kırmızı Biber Derneği’nin iki senedir yürüttüğü okul öncesi Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve İstismar konularını içeren “Keten Helva Projesi”, bu sene de ebeveynlere ve gençlere eğitimciler tarafından bilinçlendirme toplantısı yapılarak gerçekleştirilmiştir.

Kadıköy Kıdemli Yurttaşlar Meclisi de, meclis üyelerinin teknolojik aletlerin kullanımıyla ilgili sorunları uygulamalı olarak çözülmeye çalışılmıştır. 06.11.2014 tarihinde “İleri yaşta zihin hastalığı” ve 18.11.2014 tarihinde “İleri yaşta ağız ve diş sağlığı” başlıklı sohbet toplantıları yapılmıştır.

Kadıköy Kent Konseyi Gençlik Meclisi, “Yaşayan Kütüphane” projesini hayata geçirmiştir. Bu projede, “Yaşayan kütüphane” normal bir kütüphane gibi çalışmakta ve kent meydanında belirli tarihlerde kütüphane kurulmaktadır. Yaşayan Kütüphane ’de okuyucu gelip bir kitabı belirli bir zaman için ödünç alabilmektedir. Kitabı okuduktan sonra kütüphaneye iade etmekte ya da isterse kitabın süresini uzatabilmektedir. Dilerse de başka bir

kitap ödünç alabilmektedir. Yaşayan kütüphane ile normal kütüphane arasındaki tek bir fark: yaşayan kütüphanede kitaplar insanlardır ve kitaplar ile okuyucular kişisel bir diyalog içerisine girmektedirler. Gençlik meclisinin bu projeyi gerçekleştirmesindeki amaç; insan haklarına ve insan onuruna saygıyı teşvik etmek istemektir. Kişilere ve gruplara karşı ayrımcılığa yol açan önyargılarla ilgili farkındalık yaratarak yapıcı diyaloglara olanak sağlamaktır. Kütüphanedeki kitaplar; bir takım etnik, kültürel, mesleki, dini, sağlık, cinsel kimlik vb. özellikleri nedeniyle, toplumda, haklarında önyargılar bulunan ve bu önyargılar nedeniyle zaman zaman ve muntazaman ayrımcılıkla karşı karşıya olan kişilerdir.

Kent Konseylerinin web siteleri, görüşülmesi planlanan konuların halka duyurulması ve Kent Konseyi'nin öne sürdüğü faaliyetlerin hayata geçirilmesiyle elde edilen sonuçların tanıtımı açısından önem taşımaktadır. Kadıköy Kent Konseyi'nde alınan kararlar ve yapılan çalışmalar halka sadece online duyuru şeklinde internet sitesi üzerinden yayınlanmaktadır.

8.Genel Değerlendirme ve Sonuç

1992 yılında gerçekleştirilen Rio Zirvesi ile ortaya çıkan Gündem 21 ve Yerel Gündem 21 ile kent konseylerinin temelleri atılmış ve yönetim, katılım, bununla birlikte demokrasi kavramının yerele indirgenmesi ve uygulanması gündeme gelmiştir. Gündeme gelen yönetim, demokratik katılım gibi kavramların uygulanabilmesi ve demokratik yönetimin gerçek anlamda gerçekleştirilebilmesi için yerel yönetimlerin varlığının bu noktada önemi bir kez daha anlaşılmış ve demokrasi yerel yönetimler üzerinden inşa edilmeye çalışılmıştır. Yerel demokrasinin gerçekleştirilebilmesi için önem arz eden halk katılımının sadece genel ve yerel seçimlerde değil, yaşadıkları yerle ilgili sorunların çözümünde de var olmasının gerekliliğine dikkat çekilmiştir. Halkın katılımının gerçekleşebileceği platformlar kurulmuştur. Yönetişim kavramıyla beraber bir konu hakkında karar alınırken sadece merkezi yönetim değil, onun yanında eşit konumda sivil toplum, özel sektör ve yerel yönetimlerde yer almıştır. Böylece hiyerarşik bir yapılanma sonucu piramidin en tepesinde olan merkezi yönetim diğer yapılanmalarla eşit konuma getirilmiştir. Bu noktada demokratik yönetim daha anlamlı hale gelmiştir. Yerel yönetimlerin de var olduğu bu yapılanmalarda yerel demokrasinin, kent konseyleri aracılığıyla gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Kent konseyleri, hem merkezi yönetim hem yerel yönetim hem de yerel halk adına demokrasinin işlev kazanması açısından olumlu sonuçlar ortaya koymuştur. Merkezi yönetim ve yerel yönetim arasındaki iletişim gerçekleşmiştir. Aynı zamanda yerel yönetimlerle yerel halk arasındaki iletişim daha da güçlenmiş ve bu durum yerel yönetimlerin faaliyetlerinin hem meşruiyetini sağlamakta hem de bunların duyurulması görevini gerçekleştirmektedir.

Kent konseyleri aracılığıyla yerel yönetimler yerel halkın düşünceleri doğrultusunda hareket ettiğinden gerçekleştirilen faaliyetler halkın istediği faaliyetler olmakta bu da onlara olumlu geri dönüş sağlamaktadır. Yerel halk bu sayede isteklerini, projelerini, fikirlerini belirli adımları takip ederek gerçekleştirme fırsatını yakalayabilmektedirler. Böylece yerel yönetimlere halkın ilgisi artmakta, halk etrafında olan bitenle daha fazla ilgilenir hale gelmektedir. Karşılıklı iletişimin gerçekleşmesi yönetim yapılanmasını ortaya çıkarmakta ve bunun sonucunda yerel demokrasi gerçekleşmektedir.

Kent konseyleri Türkiye’de 5393 sayılı Belediye Kanunu ile yasal dayanak kazanmıştır. Kent konseylerinin varlığı ile halkın katılımının artırılması amaçlanmış ve bu sayede de yerel demokrasi gerçekleştirilmek istenmiştir. Ülkemizde yeni bir uygulama olan kent konseylerinin tam işlevini yerine getirdiğini de söyleyemeyiz, fakat demokrasi açısından olumlu bir adım olarak değerlendirebiliriz. Kent konseylerinin, ülkemizde halkın katılımını sağlamaktan çok, temsili demokrasi kurumlarına ilaveten toplum ve devlet ilişkilerinde aracı veya kolaylaştırıcı işlevi görmeyi amaçlayan temsile dayanan yeni yapılar olduğunu söylemek daha doğru olacaktır.

Kent konseylerinin hukuki durumu ele alındığında yerel demokrasiyi tam anlamıyla gerçekleştirebildiğini söyleyemeyiz. Hukuki açıdan kent konseylerinde alınan kararların yaptırımının olmaması konseyin işlevinin yerine getirilmesinde yetersiz olduğunu bize göstermektedir. Kent konseylerinde alınan kararlar görüş niteliği taşıdığından hukuki açıdan yaptırıma tabi değildir ve yönetmelikte belediye meclislerinin alınan bu kuralları uygulaması ile ilgili de bir ibare bulunmamaktadır. Belediye meclisleri kararların uygulanmasıyla ilgili herhangi bir denetime de tabi değildir. Bu noktalar Kent konseylerinin asıl var olma amaçlarını bir kez daha düşündürmekte ve yerel demokrasi açısından soru işaretleri uyandırmaktadır. Değindiğimiz eksik yanlarının yanında kent konseylerinin yerel demokrasi içinde önemli bir adım olduğunu unutmamak gerekir.

Kent konseyinde alınan kararların hukuki yaptırımı olmaması nedeniyle Bayrampaşa Kent Konseyi’nde de alınan kararların belediye meclisinin gündemine girse bile Kent Konseyi kararından çok belediye meclisinin kararının etkili olduğunu söyleyebiliriz. Yönetmelikte belirtildiği gibi kent konseyinin toplantılarına sivil toplum kuruluşlarının üyeleri, kaymakam, devlet dairesinde çalışanlar, muhtarların katılımının olması yerel demokrasi açısından sevindirici bir durum olsa da akademisyenlerin katılmaması da önemli bir eksikliktir. Genel olarak Bayrampaşa Kent Konseyi’nin aktif olarak çalıştığını söylemek

pek mümkün değildir. Halkın Kent Konseyi'ni tanımaması katılımın az olmasına neden olmakta ve bu durum yerel demokrasi açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

İnternet sitesinin çok aktif olmaması, Kent konseyinde alınan kararların halka duyurulmaması, yerel demokrasinin ilkelerinden olan katılım ve şeffaflık açısından olumlu bir husus olarak değerlendirilememektedir.

Kadıköy Kent Konseyi, toplantılara katılım çoğunluğu ve alınan kararların uygulamaya geçirilmesi yönüyle, çevreye ve vatandaşa duyarlı, ancak, uygulanan projelerin tüm Kadıköy halkını içine aldığı söylemek pek mümkün değildir. Kent Konseyi'nin içinde yer alan, davet edilen STK'lar aynı politik görüş etrafında toplanan kişi ve düşüncelerden oluşmaktadır. Kent Konseyi Yönetmeliği'ne uygun olmadan çıkarılan yönerge, yerel demokrasi açısından olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Halkın şikâyet ve taleplerine cevap verebilen, çevredeki eksiklikleri giderebilmek için çözüm arayan, sivil toplum kuruluşlarından, akademisyenlerden, mimarlardan, muhtarlardan, şehir plancılarında oluşan yürütme kurulu ile yerelde demokrasiyi inşa edebilmek için çalışmalar yapmaktadır. Genel olarak Kadıköy Kent Konseyi, yerel demokrasi adına tüm Kadıköy halkını içine alan aktif ve önemli çalışmalar yapmaktadır.

Kadıköy Kent Konseyi'nde alınan kararlar ve yapılan çalışmalar halka sadece online duyuru şeklinde internet sitesi üzerinden yayınlanmaktadır. Bu durumu, yerel demokrasinin ilkeleri katılım ve şeffaflık açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz.

Türkiye'de Kent Konseyleri halk tarafından bilinmemekte ve belediyenin bünyesinde olan bir kurum gibi algılanmaktadır. Çalışmada incelenen Bayrampaşa ve Kadıköy Kent Konseyleri'nin genel kurul toplantılarına olan katılımın düşük olduğunu ve kentin sorunlarıyla ilgilenmek ve çözüm üretmenin dışında başka amaçlarla toplantılara geldiğini söylemek mümkündür. Kent Konseyi Genel Sekreterleri, genellikle siyasi rant sağlamak için geldiğini söylemektedirler. Kadıköy Kent Konseyi'nde gerek genel kurul gerekse yürütme kurul, yönetmeliğe aykırı olarak oluşturulan yönergenin yeniden Kent Konseyi ilkelerine uygun şekilde düzenlenmesi için çalışmalar yapılmaktadır.

Bayrampaşa Kent Konseyi'nde de durum çok farklı değil ancak 11 muhtar arasından 2 muhtarın seçilerek Kent Konseyi'nde temsil etmesi yerel demokrasi açısından sevindirici adımlar olarak görülebilir. Kadıköy Kent Konseyi'nde ise 21 muhtar arasından 1 muhtar gönüllü olarak Kent Konseyi'nin toplantılarına katılarak diğer muhtarları temsil etmektedir.

21 muhtarın temsilcilerini seçerek değil de bir muhtarın kendiliğinden gönüllü olması, hem yönetmeliğe aykırı hem de yerel demokrasinin uygulanması açısından olumsuz bir durumdur.

Kent Konseyi platformu sivil toplum geleneği olmayan Türkiye için çok yeni bir mekanizmadır. Kent Konseyleri'nin daha etkin işleyebilmesi için Konsey tarafından alınan kararların yaptırımını olmalı, Kent Konseyi'ni kurma sorumluluğunun Belediye Başkanı'na ait olmasına rağmen, kent konseyi kurulmazsa yönetmeliğe göre belediye başkanının bu durumda herhangi bir sorumluluğu yoktur. Bu bağlamda sistemin iyi işleyebilmesi için Kent Konseyi'nin kurulmadığı durumlarda belediye başkanı sorumlu tutulmalıdır.

Kent Konseyi'nin en büyük sorunlarından biri de mali bütçesinin olmamasıdır. Kendi mali bütçesi olmayan Kent Konseyleri, aldıkları kararları uygulayabilmek için belediyenin bütçesine ihtiyaç duymakta ve bu durumda Kent Konseyi'nin halkın ihtiyaçlarına cevap vermesini engellemektedir. Belediye ya da merkezi yönetim tarafından belirli bir oranda Kent Konseyleri 'ne bütçe daha iyi işleyen bir Kent Konseyi için önemli bir adım atılmış olacaktır.

Genelde Türkiye'deki kent konseyleri özelde ise Bayrampaşa Kent Konseyi ve Kadıköy Kent Konseyi iyi niyetli çalışmalar yürütmekte ve yerelde demokrasi bilincinin gelişmesine katkı sağlamaktadırlar. Yasal olarak da Kent Konseyleri'nin aldığı kararların hukukiliği açısından yeni düzenlemeler yapılırsa yerel demokrasi adına daha da iyi sonuçlara ulaşacağımıza inanıyoruz.

KAYNAKÇA

Alodalı, F. B. ve Usta, S. (2013), "Yerel Demokrasinin Bir Aktörü Olarak Kent Konseyleri: Osmaniye Örneği", **Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar**, (Ed. Yakup Bulut vd.), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

Alptürker, H. ve Şen, Ş. (2013), " Kent Konseylerine Duyulan Katılım İsteğinin Sosyo Ekonomik Çerçeve de Değerlendirilmesi: Nevşehir Örneği", **Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar**, (Ed. Yakup Bulut vd.), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

Baykal, T. (2010). "Gündem 21 ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Uygulamaları", **Kamu Yönetimi Araştırmaları: Türkiye ve ABD'den Örneklerle Çevre, Kent ve Kent Yönetim**. (Ed. H. Erkul ve T. Baykal), Kaya Yayınları, Ankara.

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, (1986), "Bayrampaşa", C. 3, İstanbul Milliyet Gazetesi Yayınları, s. 1428.

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, (1986), “Kadıköy”, C. 12, İstanbul Milliyet Gazetesi Yayınları, s. 6160.

Çevikbaş, R. (1995). Yerel yönetimler, işlevi ve Türkiye’deki durumu. **Türk İdare Dergisi**, Sayı 407.

Çukurçayır, M.A. (2012), **Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi**, Çizgi Kitabevi, 4.Baskı, Konya.

Çukurçayır, M. A. (2007), ‘Katılımcılık Açısından Belediye Yasasının İşlevselliği: Kent Konseyleri ve Öteki Mekanizmalar’, **Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar II**, (Ed. H. Özgür ve M. Kösecik), Nobel Yayınları, Ankara.

Demirci, M. (2010), ‘Katılımcı Demokrasi Açısından Kent Konseyleri: Eleştirel Bir Değerlendirme’, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 19, Sayı 1, Ocak 2010, s. 21-46.

Doğan, A. E. (2008-2009), Kent Konseylerini “Kent Hakkı” Açısından Yeniden Düşünmek, **Eğitim Bilim Toplum Dergisi**, Cilt 7, Sayı: 25, Kış: 2008-2009, s. 93-106.

Dursun, D. (2006), **Siyaset Bilimi**, Beta Yayınları, İstanbul.

Emrealp, S. (2005), **Yerel Gündem 21 El Kitabı**, IULA-EMME Yayını, İstanbul.

Erkul, H. ve diğerleri. (2013), Kent Konseylerinin Sorunları Üzerine Bir İnceleme: Çanakkale Kent Konseyi Örneği, **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 10, S. 22, ss. 85-105.

Eroğlu, H. T. (2010), Sürdürülebilir Yerel Kalkınma ve Kent Konseyleri, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S. 26.

Göymen, K. (2010), **Türkiye’de Yerel Yönetişim ve Yerel Kalkınma**, Boyut Yayın Grubu, İstanbul.

Harvey, David (2013), **Asi Şehirler**, (Çev.) Ayşe Deniz Temiz, Metis Yayınları, İstanbul.

Kaypak, Ş. (2012), Yerel Yönetimlerde Katılımcı/Müzakereci Demokrasi Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi, **Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi**, Cilt 8, Sayı 17.

Kestellioğlu, G. (2011), Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri: Kahramanmaraş Örneği, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt 1, Sayı 1.

Kuluçlu, E. (2011), 5393 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kent Konseyleri, **Dış Denetim Dergisi**, <http://www.sayder.org.tr/e-dergi-5993-sayili-kanun-cercevesinde-kent-konseyleri-12-21.pdf>, (Erişim Tarihi: 15.08.2015).

Kutlu, Önder ve diğerleri, (2015), “Vatandaş Odaklı/Vatandaşın Odakta olduğu Yönetim: Kent Konseyleri ve Selçuklu Belediyesi Örneği” **SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**.

Lamba, M. (2012), Yerel Yönetişimde Farkındalık: Antalya İli Örneği, **Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, C. 17, S.1, ss. 495-509.

Önder, Ö. (2013), Yerelleşme ve Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesi Bağlamında Yerel Katılım, **Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi**, Cilt 9, S. 18.

Yiğit, M. (2008), “Türkiye’de Yerel Yönetimlerde katılım, Demokrasi ve AB Sürecinin Etkileri”, Atılım Üniversitesi SBE, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara.